

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Ryński

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry

w sprawie **Romana Polańskiego**

w przedmiocie dopuszczalności wydania stronie amerykańskiej obywatela polskiego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 grudnia 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 30 października 2015 r., sygn. akt III Kop 14/15,

1. oddala kasację,

2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Departament Sprawiedliwości USA wystąpił dnia 19 grudnia 2014 r. z wnioskiem o ekstradycję poszukiwanego przez Okręgową Prokuraturę Okręgu Los Angeles obywatela polskiego – Romana Polańskiego – „w celu wydania wyroku” w sprawie Nr A 33413901, dotyczącej popełnienia przestępstwa z paragrafu 261.5 Kodeksu Karnego Kalifornii polegającego na odbyciu dnia 10 marca 1977 r. niedozwolonego stosunku płciowego z nieletnią, w związku z przyznaniem się do popełnienia tego czynu, a w przypadku wycofania się

Romana Polańskiego z przyznania się do popełnienia tego przestępstwa - o wydanie go w celu przeprowadzenia postępowania w związku z oskarżeniem o następujące przestępstwa:

1) podanie substancji kontrolowanej w postaci metakwalonu osobie nieletniej, co naruszyło przepis art. 11380 (a) kodeksu zdrowia i bezpieczeństwa stanu Kalifornia,

2) sprośny lub lubieżny akt dokonany w stosunku do dziecka w wieku poniżej lat czternastu z naruszeniem rozdziału 288 kodeksu karnego Kalifornii,

3) niezgodne z prawem współżycie seksualne z nie będącą żoną sprawcy osobą nieletnią (tj. poniżej 18 lat), z naruszeniem rozdziału 261.5 kodeksu karnego stanu Kalifornia,

4) gwałt za pomocą użycia narkotyków i alkoholu, z naruszeniem rozdziału 261 (3) kodeksu karnego stanu Kalifornia,

5) perwersja (tj. seks oralny), z osobą poniżej 14 lat, naruszeniem rozdziału 288 a, podrozdziały (a) i (c) kodeksu karnego stanu Kalifornia,

6) sodomia (tj. seks analny) na osobie poniżej 14 lat, z naruszeniem rozdziału 286, podrozdziały (a) i (c) kodeksu karnego stanu Kalifornia.

W dniu 20 stycznia 2015 roku Prokurator Prokuratury Okręgowej w Krakowie, powołując się na art. 602 § 2 k.p.k. w zw. z art. 615 § 2 k.p.k. oraz art. 1 i art. 4 ust. 1 Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o ekstradycji, sporządzonej w Waszyngtonie dnia 10 lipca 1996 roku (Dz. U. z dnia 20 listopada 1999 roku, Nr 93, poz. 1066), wystąpił do Sądu Okręgowego w Krakowie z wnioskiem o wydanie postanowienia o prawnej dopuszczalności wydania Romana Polańskiego stronie amerykańskiej (k. 2-9).

Sąd Okręgowy w Krakowie, po rozpoznaniu wniosku, orzeczeniem, z dnia 30 października 2015 roku, sygn. akt III Kop 14/15, na podstawie art. 603 § 1 k.p.k. w zw. z art. 615 k.p.k. oraz art. 1, art. 2 ust. 1 i art. 4 ust. 1, a także na podstawie art. 5, 6, 7, 3 i 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 roku, Nr 61, poz. 284), postanowił stwierdzić niedopuszczalność wydania stronie amerykańskiej obywatela polskiego i

francuskiego Romana Polańskiego (...) poszukiwanego przez Prokuraturę Okręgową Okręgu Los Angeles w celu wydania wyroku w sprawie o sygnaturze A 33413901 dotyczącej popełnienia przestępstwa z paragrafu 261.5 Kodeksu Karnego Kalifornii, polegającego na odbyciu dnia 10 marca 1977 roku niedozwolonego stosunku płciowego z małoletnią.

Orzeczenie to nie zostało zaskarżone i uprawomocniło się z dniem 3 grudnia 2015 roku, tj. wraz z upływem terminu do złożenia zażalenia biegnącego od daty doręczenia stronom jego uzasadnienia, którego sporządzenie zostało na podstawie art. 98 § 2 k.p.k. odroczone do dnia 6 listopada 2015 roku (zwrotne poświadczenia odbioru - k. 1679-1680, 1683-1684).

W dniu 24 maja 2016 r. kasacją Prokuratora Generalnego, wniesioną na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k., zaskarżono postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie, na niekorzyść Romana Polańskiego, zarzucając:

1) rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego - art. 92 k.p.k. i art. 97 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k., polegające na zaniechaniu dostatecznego wyjaśnienia istotnych i mających znaczenie dla rozstrzygnięcia w przedmiocie ekstradycji Romana Polańskiego do USA, okoliczności odnoszących się do stosowanej w prawie amerykańskim instytucji tzw. ugody *plea bargaining* oraz kwestii *marching orders*, a nadto na ocenieniu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób dowolny i wybiórczy, zbyt jednostronnie na korzyść Romana Polańskiego, nadto w sposób wewnętrznie sprzeczny, co doprowadziło do bezpodstawnego uznania przez sąd, iż zachodzi uzasadniona obawa, że w państwie żądającym wydania, to jest w USA może dojść do naruszenia wolności i praw osoby wydanej, określonych w art. 6, art. 5, art. 3 oraz art. 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 roku. Nr 61, poz. 284), pomimo jednoczesnego uznania, iż kara ujęta w zawartej ugodzie została w rzeczywistości wykonana poprzez areszt tymczasowy i areszt domowy, w Szwajcarii i na tej podstawie orzeczeniu o prawnej niedopuszczalności

wydania ww. do USA, dokonując przy tym również błędnej oceny wskazanych naruszeń;

2) rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa - art. 8 umowy między RP a USA o ekstradycji z dnia 10 lipca 1996 roku, stanowiącej załącznik do umowy z dnia 9 czerwca 2006 roku między RP a USA, dotyczącej stosowania umowy między RP a USA o ekstradycji z dnia 10 lipca 1996 roku, zgodnie z art. 3 ust. 2 Porozumienia o ekstradycji między Unią Europejską a USA, podpisanego w Waszyngtonie w dniu 25 czerwca 2003 roku w zw. z art. 7 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 roku, Nr 61, poz. 284), polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, że upływ okresu przedawnienia karalności przestępstwa ekstradycyjnego na gruncie prawa polskiego, statuuje określony w art. 7 EKPC zakaz retroaktywności działania prawa, stanowiący bezwzględną przeszkodę wydania Romana Polańskiego do USA, w sytuacji gdy karalność tego przestępstwa na gruncie prawa amerykańskiego nie uległa przedawnieniu.

Formułując powyższe zarzuty, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego nie jest zasadna.

Na wstępie przypomnieć trzeba, że zgodnie z treścią art. 523 § 1 k.p.k. kasacja może być wniesiona tylko z powodu wystąpienia uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., a więc uchybień o charakterze bezwzględnych przesłanek odwoławczych lub z powodu innego naruszenia prawa, ale naruszenia o charakterze rażącym, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Te inne naruszenia prawa powinny być więc porównywalne z bezwzględnymi przesłankami odwoławczymi (zob. m. in. postanowienia SN: z 4 lutego 2013 r., III KK 203/12; z 28 lutego 2013 r., V KK 200/12). Naruszenie rażące to naruszenie wyraźne, bezsporne, bardzo duże, podstawowe, określenie „rażące” odnosi się do uchybień oczywistych, poważnych jaskrawych (zob. M. Szymczak red. Słownik języka polskiego, 1. III Warszawa 1981,

s. 24; E. Sobol (red.) Nowy słownik języka polskiego, Warszawa 2003, s. 281 oraz: W. Grzeszczyk Kasacja w polskim procesie karnym, Warszawa 2000, s. 47). Cel postępowania kasacyjnego to eliminacja z obrotu prawnego orzeczeń dotkniętych rażącymi wadami, orzeczeń wydanych z poważnymi i bezspornymi naruszeniami prawa, jeżeli ponadto naruszenia te mogły mieć wpływ na treść orzeczenia.

Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 536 k.p.k.), tylko wyjątkowo, w ściśle określonych w ustawie wypadkach (art. 435, art. 439 art. 455 k.p.k.) może wyjść poza te granice. Rozpoznając kasację, Sąd Najwyższy bada zatem zasadność zarzutów sformułowanych w kasacji i to tylko pod kątem rażących naruszeń prawa, nie bada zatem w zasadzie prawidłowości ustaleń faktycznych, trafności oceny poszczególnych dowodów i nie ocenia ponownie stopnia winy. Dla skuteczności wniesionej kasacji nie wystarczy przedstawienie wątpliwości strony, prezentacja innych prawdopodobnych i możliwych ocen, wersji wydarzeń, czy nawet konkurencyjnej interpretacji przepisów. Autor kasacji musi bowiem wykazać, że sąd wydający zaskarżone kasacją orzeczenie dopuścił się rażącego naruszenia prawa. O ile więc można nawet uznać, że wywody kasacji są prawdopodobne i przekonujące, to uwzględnienie kasacji uzależnione jest od wykazania zaistnienia rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Kasacja Prokuratora Generalnego (w punkcie pierwszym) formułuje klasyczne zarzuty naruszenia norm prawnych składających się na standard dowodzenia, w szczególności zaś oceny dowodów. W ten sposób dąży do wykazania arbitralności ustaleń sądu, w stopniu stanowiącym rażące naruszenie prawa, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia. Pod pojęciem rażącego naruszenia prawa należy, jak już zaznaczono, rozumieć takie sytuacje, w których doszło w sposób oczywisty i bezsprzeczny do naruszenia treści normy prawnej, gdy wykładnia jednoznacznie pozwala przyjąć określony sposób rozwiązania sprawy, nie dając podstawy do zaakceptowania innych alternatywnych stanowisk.

Zgodnie z zarzutami i uzasadnieniem rozpoznawanej kasacji, rażące naruszenia prawa miałyby dotyczyć w pierwszej kolejności art. 92 k.p.k., według którego podstawę orzeczenia może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w postępowaniu, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia. Dla

DECISION

6 December 2016

The Supreme Court, composed of:

Supreme Court Judge Michał Laskowski (chairman, rapporteur)
Supreme Court Judge Andrzej Ryński
Supreme Court Judge Barbara Skoczowska

Court clerk Jolanta Grabowska

with the participation of the prosecutor from the National Prosecutor's Office
Józef Gemra

in the case of **Roman Polanski**

on the admissibility of surrender of a Polish citizen to US authorities,
upon review in the Criminal Chamber at a hearing on 6 December 2016
of a cassation filed by the Prosecutor General against
a decision of the Regional Court in Krakow
dated 30 October 2015, Case ref. III Kop 14/15,

- 1. dismisses the cassation,**
- 2. charges the State Treasury with court costs of cassation proceedings.**

REASONS

The US Department of Justice requested on 19 December 2014 the extradition of Roman Polanski, a Polish citizen wanted by the Los Angeles County District Attorney's Office, "for the purpose of sentencing" in Case No. A 33413901, concerning the commission of a crime under Section 261.5 of the California

* Translation: Edward Assarabowski / Wardyński & Partners.

Penal Code involving unlawful sexual intercourse with a minor on 10 March 1977, in connection with his confession to commission of this act and, if Roman Polanski withdraws from his confession to this crime, to be surrendered for trial in connection with prosecution for the following crimes:

- 1) furnishing a controlled substance in the form of methaqualone to a minor, in violation of Section 11380 (a) of the California Health and Safety Code,
- 2) performing a lewd or lascivious act committed upon a child under fourteen, in violation of Section 288 of the California Penal Code,
- 3) having unlawful sexual intercourse with a minor (i.e. under the age of 18 years) who is not the spouse of the perpetrator, in violation of Section 261.5 of the California Penal Code,
- 4) rape by use of drugs and alcohol, in violation of Section 261(3) of the California Penal Code,
- 5) perversion (i.e. oral sex) with a person under fourteen, in violation of Section 288 a, subsections (a) and (c) of the California Penal Code,
- 6) sodomy (i.e. anal sex) on a person under fourteen, in violation of Section 286, subsections (a) and (c) of the California Penal Code.

On 20 January 2015, the Prosecutor from the District Prosecutor's Office in Krakow, invoking Article 602(2) of the Code of Criminal Procedure in conjunction with Article 615(2) of the Code of Criminal Procedure, as well as Articles 1 and 4(1) of the Agreement between the Republic of Poland and the United States of America on extradition, concluded in Washington on 10 July 1996 (*Journal of Laws* of 20 November 1999, No. 93, item 1066), applied to the Regional Court in Krakow for an order on the legal admissibility of the surrender of Roman Polanski to US authorities (pp. 2–9).

The Regional Court in Krakow, having recognised the application, in a ruling dated 30 October 2015, Case ref. III Kop 14/15, pursuant to Article 603(1) of the Code of Criminal Procedure in conjunction with Article 615 of the Code of Criminal Procedure and Articles 1, 2(1) and 4(1), as well as on the basis of Articles 5, 6, 7, 3 and 8 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (*Journal of Laws* of 1993, No. 61, item 284), decided to declare inadmissible the surrender to US authorities of Polish and French citizen Roman Polanski ..., wanted by the Los Angeles County District Attorney's Office for the purpose of sentencing in Case No. A 33413901, concerning the commission of a crime under Section 261.5 of the California Penal Code consisting of unlawful sexual intercourse with a minor on 10 March 1977.

This ruling was not appealed and became final on 3 December 2015, i.e. upon expiration of the deadline for filing a complaint commencing from the date of the delivery of its justification to the parties, the preparation of which,

pursuant to Article 98(2) of the Code of Criminal Procedure, was postponed until 6 November 2015 (return receipts – pp. 1679–1680, 1683–1684).

On 24 May 2016, with a cassation from the Prosecutor General filed under Article 521(1) of the Code of Criminal Procedure, pursuant to Article 523(1) of the Code of Criminal Procedure, Article 526(1) of the Code of Criminal Procedure and Article 537(1) and (2) of the Code of Criminal Procedure, the decision of the Regional Court in Krakow was appealed to the detriment of Roman Polanski, by alleging:

1) gross violation of criminal procedural law which significantly impacts the substance of the order – Article 92 of the Code of Criminal Procedure and Article 97 of the Code of Criminal Procedure, as well as Article 7 of the Code of Criminal Procedure, consisting of failure to sufficiently clarify circumstances relevant and significant for the decision on Roman Polanski's extradition to the US with respect to the institution of so-called "plea bargaining" and the issue of "marching orders" in US law and, moreover, assessing evidence collected in the case in an arbitrary and selective manner, overly biased in favour of Roman Polanski, also, in an internally contradictory manner, which led the court to unjustifiably conclude that there is a justified fear that in the country demanding surrender, that is, in the US, there may be a violation of the freedoms and rights of the surrendered person, as defined in Article 6, Article 5, Article 3 and Article 8 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (*Journal of Laws* of 1993, No. 61, item 284), despite simultaneous recognition that the punishment imposed in the concluded settlement was, in fact, carried out through pre-trial detention and house arrest in Switzerland, and on this basis ruling that the surrender of the aforementioned to the US was legally inadmissible, while also incorrectly assessing the indicated violations;

2) gross violation of the law, also significantly affecting the content of the order – Article 8 of the agreement between the Republic of Poland and the USA on extradition of 10 July 1996, annexed to the agreement of 9 June 2006 between the Republic of Poland and the USA on application of the agreement between the Republic of Poland and the USA on extradition of 10 July 1996, in accordance with Article 3(2) of the Agreement on Extradition between the European Union and the USA signed in Washington on 25 June 2003, in conjunction with Article 7 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (*Journal of Laws* of 1993, No. 61, item 284), consisting of expression of the erroneous view that expiry of the statute of limitations on the punishability of the extradition crime under Polish law sets the prohibition of retroactivity of law set forth in Article 7 of the ECHR, constituting an absolute obstacle to the surrender of Roman

Polanski to the US, in a situation where the punishability of the crime under US law has not been time-barred.

Formulating the above allegations, the Prosecutor General requested that the appealed order be reversed, and the case be remanded to the Regional Court in Krakow for further consideration.

The Supreme Court has considered the following.

The cassation of the Prosecutor General is not justified.

At the outset, it should be recalled that, in accordance with the wording of Article 523(1) of the Code of Criminal Procedure, a cassation can be brought only in the event of the violations listed in Article 439(1) of the Code of Criminal Procedure, i.e. violations in the nature of absolute grounds for appeal, or on account of another violation of the law, but a violation of a gross nature if it could have had a significant impact on the content of a ruling. Thus, these other violations of the law should be comparable to absolute grounds for appeal (see, among others, Supreme Court rulings: of 4 February 2013, Case ref. III KK 203/12; of 28 February 2013, Case ref. V KK 200/12). A gross violation is a clear, indisputable, great and fundamental violation, whereby the term “gross” refers to obvious and serious glaring violations (see M. Szymczak, ed., *Słownik języka polskiego* [Dictionary of the Polish language], 1. III, Warsaw 1981, p. 24; E. Sobol, ed., *Nowy słownik języka polskiego* [New dictionary of the Polish language], Warsaw 2003, p. 281; W. Grzeszczyk, *Kasacja w polskim procesie karnym* [Cassation in the Polish criminal procedure], Warsaw 2000, p. 47). The purpose of cassation proceedings is the elimination from legal circulation of judgments affected by glaring defects and judgments issued with serious and indisputable violations of law, moreover, if these violations may have affected the content of the judgment.

The Supreme Court, as a cassation court, examines a cassation within the limits of an appeal and the charges raised (Article 536 of the Code of Criminal Procedure); only exceptionally in cases strictly defined in the law (Article 435, Article 439, Article 455 of the Code of Criminal Procedure) may it go beyond these limits. Thus, when considering a cassation, the Supreme Court examines the legitimacy of charges formulated in a cassation, and only in terms of gross violations of the law, so it does not in principle examine the correctness of findings of fact, accuracy of the assessment of individual evidence and does not reassess the degree of guilt. For the effectiveness of a filed cassation, it is insufficient to present the doubts of a party, other probable and possible assessments, versions of events, or even a competitive interpretation of legal provisions. This is because the author of a cassation must demonstrate that the court issuing the cassation-appealed ruling committed a gross violation of the law. Thus, while cassation arguments can even be considered plausible and convincing, acceptance of a cassation depends on demonstrating a gross

violation of the law that could have had a significant impact on the content of a judgment.

The cassation of the Prosecutor General (in the first point) formulates classic allegations of a violation of legal norms comprising the standard of proof, in particular, the evaluation of evidence. In this way, it seeks to demonstrate the arbitrariness of the court's findings to a degree that constitutes a gross violation of the law, which could have affected the content of the judgment. Gross violation of the law should be understood, as already noted, as such situations in which there has been a clear and indisputable violation of the content of a legal norm, when interpretation unambiguously allows the adoption of a certain way of resolving a case without providing a basis for accepting other alternative positions.

According to the allegations and grounds of the cassation under review, flagrant violation of the law would first relate to Article 92 of the Code of Criminal Procedure, according to which only the totality of circumstances revealed in proceedings that are relevant to a judgment can form the basis of the judgment. For this allegation to be effective, it would have to be shown that the court selectively treated evidence disclosed in the case and omitted to analyse the credibility or unreliability of specific evidence in the judgment justification. This would then be not free, but rather arbitrary assessment of evidence. Such a situation would constitute a gross violation of procedural law, which could affect the content of the judgment (see, for example, Supreme Court ruling of 13 October 1999, Case ref. II KKN 297/97, OSProk i Pr. 2000, no. 3, item 15).

The cassation further alleges a gross violation of Article 97 of the Code of Criminal Procedure stipulating the court's duty to carry out verification activities. For this allegation to be effective, it would have to be shown that the court failed to perform the necessary verification of relevant circumstances.

Another provision indicated in the first basis of the cassation is Article 7 of the Code of Criminal Procedure. This provision stipulates that the court forms its conviction on the basis of all revealed evidence, evaluated freely with consideration of the principles of correct reasoning as well as knowledge and life experience. An allegation of a violation of free evaluation of evidence must indicate defects in the court's evaluation of specific evidence leading to the assessment that such evaluation exceeds the limits of freedom. To consider a charge of gross violation of this provision, it would have to be shown that the court committed glaring errors in logical reasoning, in other words, ruled against logic, knowledge or life experience (see, *inter alia*, Supreme Court ruling of 5 August 2003, Case ref. III KK 11/03; Supreme Court ruling of 20 April 2003, Case ref. V KK 352/03).

Before assessing the validity of the first cassation plea, it should be emphasised that the Regional Court in Krakow was obligated during extradition